

Nyerra

Francesc Fontbona

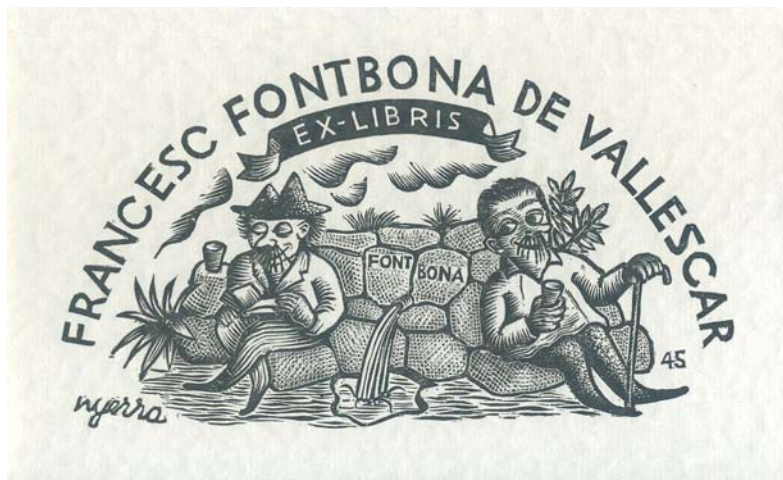

Fa una vintena d'anys va entrar al meu despatx de la Biblioteca de Catalunya un home baixet, amb barba de dos dies, i se'm va presentar com a Enric Cluselles. Li vaig dir: "Vostè es diu com en Nyerra", i em contestà: "És que en Nyerra sóc jo". No em vaig poder estar d'agafar el telèfon i comunicar la trobada a algú que la va celebrar, i ell va ser feliç de veure –quasi ficció– que inesperadament hi havia un petit reducte d'exòtics en el qual la seva personalitat era familiar.

Per a mi en Nyerra era un dibuixant molt personal d'abans de la guerra, que feia uns homenets peluts amb estranyes extremitats com de foca, parents, però amb molta personalitat pròpia, dels que feien en Xavier Nogués o el seu mestre Ramon Calsina; però jo, ignorant de mi, desconeixia que el titular d'aquell pseudònim, passada la guerra, havia continuat dibuixant, i fins i tot havia esdevingut un interiorista molt reconegut. Crec que Cluselles venia a ser la demostració que el Noucentisme amb reputació d'elitista dels primers anys havia germinat positivament en l'ànima popular temps després.

Sorprès, vaig donar-li un escrit meu on parlava d'ell; des d'aleshores vàrem tenir una relació molt cordial, i dies després m'obsequià inesperadament amb un ex-libris gravat al boix dedicat a mi, d'aquells que se'n diuen parlants. Si, a mi, retrobar en Nyerra a les acaballes del segle XX em va sobtar, perquè ell ja era molt gran, més sorprenent és que ha viscut fins aquest estiu, i ha mort només un mes llarg abans d'arribar a centenari.

Enric Cluselles, barceloní format a Llotja i a l'Escola Massana, ha passat per aquest món respectat per un públic molt minoritari, sobretot d'especialistes i bibliòfils, però la seva figura es mereix una atenció més àmplia. Els darrers temps, a causa de la seva dedicació a l'ex-libris –va fer-ne més d'un centenar–, fou especialment honorat per part dels exlibristes, i la revista *Ex Libris* li dedicà

un número monogràfic el 2009. L'exlibrista és un col·lectiu singular i reduït però d'actuacions molt intenses i d'un internacionalisme sorprenent i concentrat. Sense anar més lluny, fa ben pocs mesos se celebrà a Vilaseca, organitzat per Marià Casas, el XXXV Congrés Internacional d'Exlibristes, i contra el que qualsevol pugui figurar-se, la internacionalitat no hi era pas virtual sinó que hi havia participants de tot el món, en nombre de diversos centenars. Literalment increïble. Des d'aquest punt de vista i més han escrit sobre Nyerra Oriol M. Di-

“Cluselles feia la impressió d’haver viscut molt, marcat per la guerra i l’exili”

ví, Agustí Pons, Francesc X. Puig Rovira, Carme Illa o Oriol Pi de Cabanyes.

Però Cluselles, a part d'exlibrista, era moltes coses més. Havia dibuixat a *L'Esquella de la Torratxa* el 1936-37, havia il·lustrat força literatura abans i després de la guerra, per a Catalònia, Jarnés, Forja, Cristal, Sallent, Lauro, Aymà, Selecta o per a l'Associació de Bibliòfils de Barcelona, va fer publicitat, era dels pocs xilògrafs que encara quedaven al país, tenia una amagada activitat escultòrica, i molts locals importants renovats de la Barcelona de la postguerra havien estat agençats pel seu disseny peculiar, d'un classicisme modern sempre amb un punt d'ironia que deixava enrere els

historicismes decoratius convencionals que en aquella època dominaven. Sens dubte va ser un professional d'èxit, i la seva casa enjardinada al Coll, en un lloc privilegiat, amb tot Barcelona als seus peus, lògicament dissenyada per ell, era la millor mostra que la seva capacitat artística depassava la del personal ninotaire que era per a la majoria dels que sabien d'ell.

La nostra bona sintonia tingué com a fruit que el seu arxiu professional passés a integrar-se als fons de la Unitat Gràfica de la Biblioteca de Catalunya, on ara s'està catalogant i constitueix un testimoni permanent de l'estètica quotidiana de tot un temps difícil però en què també hi havia qui treballava per fer les coses més suportables.

Cluselles feia la impressió que havia viscut molt. La guerra l'havia marcat, va patir exili, tanmateix més breu que el dels seus companys Xavier Benguerel, Pere Calders –cunyat seu–, o Tísner, i se'n va sortir. Segurament per això semblava estar de tornada de moltes coses, però amb gairebé un segle al damunt seu conservava una il·lusió especial per tot allò que havia fet en el món artístic i cultural.

francesc@francescfontbona.cat